Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Amcanion Cydraddoldeb y Cyngor 2024-28

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchodedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchodedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

O Ebrill 1af 2021 ymlaen mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

Awdur: Delyth Williams. Ymgynghorydd Cydraddoldeb

Fersiwn: 2

CAM 1

1. Beth sy'n cael ei asesu?

- Gosod amcanion (er enghraifft, amcanion llesiant, amcanion cydraddoldeb, strategaeth Iaith Gymraeg)
- Cynigion prosiect newydd sydd yn effeithio ar staff, cymunedau neu ar hygyrchedd i'r amgylchedd adeiledig, e.e. gwaith adeiladu newydd neu addasiadau i adeiladau presennol, symud i wasanaethau ar-lein, hunanwasanaeth, newid lleoliad, ayb

2. Beth yw nodau, amcanion a chanlyniadau arfaethedig y polisi neu'r ymarfer?

Bwriad yr Amcanion Cydraddoldeb yw bod yn fframwaith ar gyfer y prif waith y byddwn yn wneud ym maes cydraddoldeb yn ystod y cyfnod dan sylw (2024-28) i sicrhau tegwch i bawb. Dylai'r Cyngor gymryd sylw o faterion cydraddoldeb ym mhopeth mae'n wneud, ond rhain fydd ein blaenoriaethau strategol ar gyfer y cyfnod. Bydd yr Amcanion yn cael eu cynnwys yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol 2024-28. Dylent wella ein gwasanaethau ar gyfer pobl â'r naw nodwedd gwarchodedig

3. Pwy yw'r prif grwpiau ymgynghorol (budd-ddeiliaid)?

Pobl Gwynedd - mae gan bob person o leiaf 5 nodwedd cydraddoldeb ac felly mae'n bwysig fod pawb yn gallu cymryd rhan.

Wedi dweud hynny, mae rhai grwpiau sydd yn bwysig i ni fel Cyngor sicrhau eu bod wedi cael y siawns i ymgysylltu, rhai sydd ddim bob tro yn cymryd rhan mewn ymgysylltiad o'r fath. Rydym felly wedi sicrhau ein bod wedi cysylltu gyda mudiadau perthnasol i roi gwybod iddynt am yr ymgysylltiad ac wedi siarad â grwpiau ac unigolion amrywiol fel rhan o'r gwaith. (gweler cwestiwn 5). Rydym hefyd wedi ymgysylltu gyda Grŵp Craidd Cydraddoldeb Cyngor Gwynedd, sy'n grwp o gynrychiolwyr mudiadau sy'n ymwneud â phobl â nodweddion gwarchodedig (cydraddoldeb).

CAM 2

4. Ydych chi wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd i ymgysylltu yn unol â'r hyn a ddisgrifir uchod ac a ydych wedi derbyn digon o wybodaeth i fynd ymlaen?

Do

Nodwch unrhyw ymgynghori neu ymgysylltu rydych chi wedi ei wneud neu yn bwriadu ei wneud

Ymgynghori / Ymgysylltu	Dyddiad	Cyfrifoldeb	Dull
Gofynnwyd i'r Centre for Sign Sight Sound am y ffordd orau i ymgysylltu a dywedwyd y byddent yn helpu pobl i wneud wrth wneud eu gwaith arferol	Mai 2023	Ymgynghorydd Cydraddoldeb	Y mudiad i weithredu
Gofyn i'r Grwp Hunan-adfocatiaeth roi eu barn ar y ddogfen hawdd ei ddarllen	Mai Mehefin 2023	Ymgynghorydd Cydraddoldeb	Derbyn barn
Gofyn i'r swyddogion ffoaduriaid am y ffordd gorau i ymgysylltu	Mawrth 2023	Ymgynghorydd Cydraddoldeb	Derbyn barn
Cyfarfod Te am Tri (Grwp adfocatiaeth)	12/05/23	Ymgynghorydd Cydraddoldeb	Wedi defnyddio sleidiau a sgwrs i ymgysylltu
Ymweliad a siop Galwch Acw	18/05/23	swyddogion cydraddoldeb	Rhoi cymorth i dderbynnydd gwasanaeth i lenwi holiadur hawdd ei ddarllen
Ymweld â Grŵp LHDTC+ GISDA, Caernarfon	03/07/23	Swyddogion cydraddoldeb	Defnyddio offer gweledol i ymgysylltu gyda'r pobl ifanc
Grwp Gofalwyr Ifanc Arfon	11/07/23	Swyddogion Cydraddoldeb	Defnyddio offer gweledol i ymgysylltu gyda'r pobl ifanc
Grwp Mynediad Arfon	12/07/23	Ymgynghorydd Cydraddoldeb	Trafodaeth am yr holiadur
Grwp Gofalwyr Ifan Arfon (11 - 18 oed)	18/07/23	Swyddogion cydraddoldeb	Defnyddio offer gweledol i ymgysylltu
Ymweld â Unique Transgender Network	03/08/23	Swyddogion cydraddoldeb	Sgwrs i ymgynghori
Mynd i Balchder Gogledd Cymru, Caernarfon	24/06/23	Swyddogion cydraddoldeb	Rhoi allan codau QR, gofyn i bobl lenwi holiadur byr
Ymweld a digwyddiad Boccia ym Mhorthmadog	04/09/23	swyddogion cydraddoldeb	rhoi'r siawns i fynychwyr ag amrywiol amhariadau i lenwi holiadur byr

Grŵp Craidd Cydraddoldeb Cyngor Gwynedd	18/04/23 & 05/07/23	Swyddogion cydraddoldeb	Holi am yr amcanion yn gyffredinol
Holiadur ar ffurf electroneg a phapur	Ebrill - Awst 2023		Ar gael mewn fersiynau hawdd ei ddarllen, Wcrainaidd a Dari. Hysbysebu drwy wefannau cymdeithasol, papurau, Newyddion Gwynedd, taflenni hefo codau QR, ar y wefan a thrwy'r amrywiol fudiadau gan gynnwys y Grwp Craidd Cydraddoldeb

5. Data Ymgysylltu ac Asesu'r Effaith

Nodwedd cydraddoldeb	**Tystiolaeth**	**Effaith**
Cyffredinol	**YMGYSYLLTIAD:** Mae'r adroddiad llawn ar yr ymgynghoriad i'w weld yma. Roedd mwy o bobl o blaid nag yn erbyn pob un o'r amcanion ac roedd nifer yn ansicr. Roedd rhywfaint o amrywiad yn ôl nodwedd, a nodir isod. Derbyniwyd hefyd amrywiaeth o syniadau ar gyfer materion ychwanegol i'w cynnwys. Anfonwyd e-bost at bob un o'r sefydliadau sy'n cynrychioli pobl â nodweddion cydraddoldeb ar ein cronfa ddata i hysbysebu a hyrwyddo'r holiadur ac i gynnig ymweliad. **DATA:** Mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gogledd Cymru wedi ariannu dogfen ddata, wedi ei gomisiynu gan Rhwydwaith Cydraddoldeb Sector Gyhoeddus	Ein bwriad yw addasu'r asesiad yma'n barhaus dros y misoedd nesaf a bydd unrhyw wybodaeth rydym ni'n gael o'r ymgysylltiad o gymorth i ni wrth wneud hynny.

	Gogledd Cymru. Mae'r ddogfen yma, *Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth*, yn dilyn dogfen gomisiynwyd yn 2020 a oedd wedi ei seilio ar ddogfen *A yw Cymru'n Decach?* 2018 gan Gomisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol. Rydym yn disgwyl y bydd y Comisiwn yn cyhoeddi fersiwn nesaf y ddogfen yma erbyn diwedd y flwyddyn. Mae'r ddogfen yma yn casglu'r wybodaeth ddiweddaraf o ffynonellau amrywiol ac felly'n ddefnyddiol iawn ar gyfer creu'r Amcanion diwygiedig.	
Hil	**YMGYSYLLTU:** **Dull:** Mae rhai grwpiau lleiafrif ethnig wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb: Mudiad Indiaid a Ffrindiau, Mudiad Affrica Gogledd Cymru. Grwpiau Ffoaduriaid. Mae eraill wedi eu gwahodd ond heb dderbyn. Crëwyd holiadur Hawdd ei Ddarllen (defnyddiol ar gyfer pobl sydd ddim yn siarad Cymraeg a Saesneg fel iaith gyntaf), ynghyd â chopïau Dari ac Wcreineg i'r grwpiau ffoaduriaid. Rhoddwyd neges am ddarparu iaith neu fformat arall yn ôl yr angen ar yr holiaduron a'r negeseuon hysbysebu. Addawodd cynrychiolydd Mudiad Affrica Gogledd Cymru i roi gwybodaeth ar eu tudalen Facebook. **Canlyniad**: Roedd 43.2% o'r ymatebwyr yn dweud eu bod yn Gymreig, 23.5% yn Brydeinig a 15.6 yn Seisnig. Roedd 82.6% o'r rhai gwblhaodd yr holiadur yn Wyn, dipyn llai na'r canran sirol (gweler isod). Mae llai o bobl o ethnigrwydd Asiaidd wedi ei lenwi hefyd, gyda mwy o bobl o gefndiroedd Du ac unrhyw ethnigrwydd arall	Mae'r gwaith ymgynghori wedi cael effaith gadarnhaol gan ein bod wedi hwyluso pobl o gefndir lleiafrif ethnig i gymryd rhan mewn penderfyniadau. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna rwystrau yn wynebu pobl o grwpiau lleiafrif ethnig, a hynny'n amrywio yn ôl y grŵp dan sylw. Bwriad yr Amcanion yw gwella'r ffordd rydym yn gweithio er mwyn lleihau unrhyw rwystrau sy'n wynebu pobl â gwahanol nodweddion gwarchodedig. Wrth sôn am yr Amcanion newydd, bydd Amcan 1 yn bositif i bobl o wahanol gefndiroedd ethnig gan y bydd yn cynnwys ffyrdd o wella amrywiaeth ein gweithlu a denu mwy o bobl o leiafrifoedd ethnig i ymgeisio am swyddi.

	na'r canrannau yng Ngwynedd. Rhaid bod yn ofalus wrth gwrs gan fod y niferoedd yn eithaf isel. Nid oes unrhyw wahaniaethau ystadegol wedi ei adnabod o ran hil wrth lenwi'r holiadur ond mae rhai sylwadau wedi eu gwneud o ran hil. Roedd rhai o'r rhain ynglŷn a'r angen i ystyried y Cynllun Cydraddoldeb Cymru Gwrth Hiliol. Ond roedd nifer ohonynt ynglŷn â'r teimlad fod y Cyngor yn gwahaniaethu yn erbyn pobl di-Gymraeg, beth bynnag eu tarddiad ethnig. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Mae Cyfrifiad 2021 yn dangos fod llai o bobl Gwynedd yn adnabod eu hunain fel Gwyn (96.2%) na gweddill siroedd y gogledd heb law am Wrecsam (96%). Roedd 66.6% yn nodi eu bod wedi eu geni yng Nghymru, llai na Wrecsam a tebyg i Ynys Môn. 59% yn nodi eu bod yn Gymraeg, rhai canrannau'n uwch na gweddill y siroedd. Mae'r data'n dangos fod cefndir ethnig yn cael effaith ar fywydau pobl yn ystadegol o'r cychwyn - e.e. mae plant o gefndir Tseiniaidd yn fwy tebygol o gyrraedd y deilliant ddisgwyliedig yn y cyfnod sylfaen na'u cyfoedion, tra mae plant o "unrhyw gefndir ethnig arall" (h.y. sydd ddim yn cael eu hadnabod fel o gefndir Gwyn, Du, Tseiniaidd, Asiaidd neu Gymysg) yn llai tebygol o wneud hynny (ystadegau am Gymru). Yn sir Gwynedd roedd graddau cyflogaeth pobl Wyn yn 74.% (ffigwr canolig i Ogledd Cymru) tra roedd cyflogaeth pobl o leiafrif ethnig yn 53% (sef y sir isaf ond un). Ond roedd canran o bobl Gwyn oedd wedi cael gradd neu gymhwyster uwch yn is).	Mae bwriad hefyd i edrych ar, ac esbonio, y sgiliau sy'n ddisgwyliedig wrth ymgeisio am swyddi, gan gynnwys yr disgwyliadau o ran iaith. Bydd Amcan 2 yn bositif oherwydd mae'n glir fod diffyg data am hil yn lleol. Disgwylir i Amcan 3 fod yn bositif gan y bydd yn sicrhau hyfforddiant gwrth-hiliaeth, fydd yn sicrhau fod anghenion pobl o wahanol gefndiroedd ethnig yn cael eu hystyried ac y byddwn yn edrych ar naratif ein amgueddfeydd. Bydd amcan 4 yn bositif gan fod rhai grwpiau, yn arbennig dysgwyr gwrywaidd Du a phlant o gefndir sipsiwn a theithwyr, â chyrhaeddiad is yn y dosbarth na grwpiau eraill. Bydd hefyd yn mynd I'r afael a materion fel bwlio.

	Mae'r carfan o bobl Ddu yng Ngwynedd o aelwyd heb gar neu fan yn llawr uwch nag unrhyw grwp ethnig arall, ac yn llawer uwch nag unrhyw sir arall yng Ngogledd Cymru. Grwp ethnig Gwyn sy'n lleiaf tebygol o fyw yn y math yma o aelwyd. Gall bod heb gar neu fan fod yn arwydd o anfantais economaidd-gymdeithasol. Yng Ngwynedd pobl o gefndir Du sy'n lleiaf tebygol o fyw mewn cartrefi gorlawn (1%) tra pobl o grwpiau lleiafrif eraill (h.y. sydd ddim yn uniaethu fel Du, Gwyn, Asiaidd na Cymysg) sy'n fwyaf tebygol o fyw mewn tai gorlawn (12%). Mae ymhell dros hanner yr holl droseddau casineb sy'n cael eu cofnodi gan Heddlu Gogledd Cymru yn ymwneud â hil (sy'n cynnwys cenedligrwydd) – sef 58% yn 2021/22. Mae'r nifer o Sipsiwn a Theithwyr Gwyddelig ychydig yn uwch yng Ngwynedd (0.09.5% o'r boblogaeth) na Gogledd Cymru (0.083%). Mae'r nifer o bobl Roma ychydig yn is (0.038% i'w gymharu â 0.039%). Roedd 14 carafán ar safle swyddogol ac 8 ar safle answyddogol ar 21 Gorffennaf 2022 (allan o 271 yng ngogledd Cymru i gyd) Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol wedi fod hi'n debyg fod Covid-19 wedi cael effaith ar blant oedd yn perfformio'n llai da cyn y pandemig e.e. dysgwyr Du, a rhai dysgwyr Sipsiwn, Roma a Theithio. Roedd hefyd wedi cael mwy o effaith o ran gwaeledd a marwolaeth ymysg pobl o leiafrifoedd ethnig. **Cynllun Gweithredu Cymru Gwrth-Hiliol:** Mae'r Cynllun yma'n rhoi arweiniad i ni ar y materion sydd angen eu cyfarch yn y maes yma. Wrth ystyried ffactorau lleol, rydym ni'n adnabod y meysydd yma	

	yn benodol: addysg, gwaith, casglu data, sicrhau ein bod yn gweithio mewn modd gwrth-hiliol, a thai.	
Anabledd	**YMGYSYLLTU:** **Dull:** Mae grwpiau anabledd wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb: Grŵp Hunan-Adfocatiaeth NWAAA (pobl ag anabledd dysgu), Grwpiau Mynediad (pobl ag amhariad corfforol), Grŵp CoS (pobl F/fyddar). Mae eraill wedi eu gwahodd ond heb ymuno. Addawodd COS i'n helpu trwy gynnig cefnogaeth i'r aelodau maent yn cyfarfod â hwy fel rhan o'u gwaith bob dydd i ddeall a llenwi'r holiadur. Ymwelodd y swyddogion cydraddoldeb â: Grŵp Mynediad Arfon (ar-lein) i drafod yr holiadur ac annog aelodau i'w lenwi; Grwp Te am Tri (ar-lein) sef grŵp hunan adfocatiaeth ar gyfer pobl ag anabledd dysgu, gan ddefnyddio sleidiau i esbonio'r sefyllfa a gofyn barn; digwyddiad Boccia lle roedd grwpiau â gwahanol amhariadau'n cyfarfod gan ddefnyddio fersiwn byr o'r holiadur; Grwpiau Gofalwyr Ifanc (7-11 oed ac 11-18 oed) ble defnyddiwyd sleidiau a sgwrs. **Canlyniad:** Mae'r canran o bobl sy'n adnabod eu hunain fel person anabl ac wedi ateb yr holiadur (19.6%) yn debyg iawn i'r ganran yng Ngwynedd (19.2%). Mi wnaethon i hefyd ymgynghori a grwpiau penodol, gweler uchod. Roedd canran uwch o bobl anabl, o'i gymharu â phobl oedd wedi nodi nad oeddynt yn anabl, yn teimlo fod ymgysylltu (Amcan2) yn bwysig ar gyfer ei	Mae'r ymgysylltiad wedi cael effaith gadarnhaol gan ein bod wedi hwyluso pobl â gwahanol amhariadau i gymryd rhan mewn ymgynghoriad ar amcanion cydraddoldeb y Cyngor. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna rwystrau yn wynebu person anabl mewn nifer o feysydd, gan gynnwys mynediad at wasanaethau, adeiladau, swyddi a gwybodaeth. Wrth sôn am yr Amcanion newydd, disgwylir i Amcan 1 fod yn bositif ar gyfer pobl anabl gan ein bod yn anelu i weithio tuag at lefel 3 Hyderus o ran Anabledd. Rhagwelir y bydd y gwaith arall i hybu amrywiaeth ein gweithlu hefyd yn bositif i bobl anabl. Bydd Amcan 2 ar ddata hefyd yn bositif oherwydd byddwn yn casglu mwy o ddata am bob maes ac mae croes-doriadaeth am fod yn bwysig. Bydd hefyd yn cyfarch yr angen i ymgysylltu â phobl anabl a grwpiau mewn ffyrdd addas.

	gynnwys y tro hyn. Roedd y canran o bobl anabl a ddywedodd eu bod yn cefnogi amrywiaeth yn y gweithlu (Amcan 5) yn uwch hefyd. Wrth ymateb i'r holiadur, ac wrth ymgysylltu gyda grwpiau, dywedodd nifer o bobl fod hyfforddiant yn arbennig o bwysig ym maes anabledd. Nodwyd nifer o bynciau e.e. ymwybyddiaeth o awtistiaeth, Braille, BSL a iechyd meddwl (sôn am gydweithi ag ICAN). Roedd addasiadau o fewn cyflogaeth yn flaenoriaeth hefyd gyda rhai'n sôn am Cam 3 Hyderus o ran Anabledd, cymorth o amgylch cyfweliadau a mentora. Soniwyd yn arbennig hefyd am ddealltwriaeth, anghenion mynediad (at wasanaethau, gwybodaeth, adeiladau a mannau cyhoeddus gan gynnwys parcio addas), a therminoleg, trafnidiaeth a thoiledau addas. Gweler hefyd y sylwadau yn Oedran. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Dangosir fod llai o bobl yng Ngwynedd wedi nodi eu bod yn anabl yn Cyfrifiad 2021 nag unrhyw sir arall yng ngogledd Cymru heb law am un. Wedi dweud hynny, mae'r nifer yn 19%, bron iawn i 1 person o bob 5. Mae bron i 10% mwy o ferched yn anabl na dynion. Mae'r canran fwyaf o bobl anabl yn yr oedran 45-69 yng Ngwynedd, gydag ychydig llai yn yr oedran 70+. Mae'r data'n dangos fod y nodwedd yma'n cael effaith ar lawer o rannau o fywyd. Yn 2021-22 roedd 74% o bobl sydd ddim yn anabl yn sir Gwynedd mewn gwaith (sy'n union fel y cyfartaledd yng ngogledd Cymru) ond dim ond 43% sy'n gweithio (5% yn is na'r carfan yng Ngogledd Cymru). Yng Nghymru mae'r gwahaniaeth mewn tâl (pay gap) rhwng pobl anabl a phobl sydd ddim yn anabl yn 11.6% (nid oes data mwy lleol). 3% o brentisiaid sy'n nodi anabledd sy'n effeithio eu dysgu.	Bydd Amcan 3, ar wrth-wahaniaethu, yn bositif gan y bydd yn ystyried darpariaeth amgueddfeydd, hygyrchedd y wefan ac yn cymryd anghenion a hawliau pobl anabl i ystyriaeth wrth newid polisïau a ffyrdd o weithio. Rydym wedi cychwyn ar y gwaith a bydd ystod o hyfforddiant ar feysydd anabledd yn cael eu cynnig yn ystod y 4 blynedd Bydd dysgwyr yn yr ysgolion hefyd yn cael effaith bositif oherwydd Amcan 4, sydd yn delio a bwlio a chyrhaeddiad. Disgwylir i'r Amcanion fod yn bositif ar gyfer gofalwyr hefyd am resymau tebyg.

	Yng Ngwynedd, yn ôl y cyfrifiad, roedd dros 23% o anheddau â phenteulu anabl heb fynediad at gar neu fan. Mae hyn yn cymharu â 10% o deuluoedd gyda phenteulu sydd ddim yn berson anabl. Mae'r ganran sy'n byw ar aelwydydd heb gar neu fan yng Ngogledd Cymru yn ôl statws iechyd ar ei uchaf ar gyfer y rhai mewn iechyd gwael neu wael iawn (29.8%), ac isaf ymhlith y rhai mewn iechyd da iawn neu dda (9.5%). Mae hyn yn gyson gyda'r patrwm yng Ngwynedd hefyd Er fod hyn yn cymharu'n ffafriol â'r bwlch yng Ngogledd Cymru, mae o'n bryder mewn sir mor wledig. Yn ystod 2021/22 cwblhawyd 100% o DFG oedd wedi eu cymeradwyo yng Ngwynedd, ond roedd y niferoedd yn isel iawn yma. Mae'r nifer o bobl sy'n adnabod eu hunain fel gofalwyr yn is yng Ngwynedd na siroedd eraill y gogledd. Mae'n debyg fod niferoedd yn isel yn gyffredinol oherwydd nad yw pob person allai adnabod eu hunain fel gofalwyr yn gwneud hynny. Mae pobl rhwng 50 a 64 mlwydd oed yn fwy tebygol o fod yn ofalwyr nag unrhyw oedran arall a merched yn fwy tebygol na dynion (13.1% i'w gymharu â 10%). Mae pobl sy'n ofalwyr yn fwy tebygol o adrodd fod eu hiechyd yn weddol neu'n wael nag ydynt i ddweud ei fod yn dda. Mae hyn yn wahanol iawn i ran fwyaf y boblogaeth, ble mae'r mwyafrif yn dweud eu bod mewn iechyd da iawn neu dda. Mae pobl anabl yn un o'r grwpiau sy'n fwyaf tebygol o brofi allgau digidol. Cofnodwyd 248 digwyddiad o drosedd casineb ar sail anabledd yn 2021/22, codiad o 359% ers 2016/17. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn nodi fod pobl anabl yn fwy tebygol o farw o Covid-19, ac i brofi caledi ariannol. Hefyd y risg y gallai dysgu o bell fod wedi cynyddu anghydraddoldeb ar gyfer disgyblion na berfformiodd	

	cystal yn yr ysgol cyn Covid-19, gan gynnwys disgyblion sydd angen cymorth mewn addysg. **Drws ar Glo: Datgloi bywydau a hawliau pobl anabl yng Nghymru ar ôl COVID-19:** Mae'r adroddiad yma yn nodi data a phrofiad bywyd pobl anabl yn ystod argyfwng Covid-19. Mae'r rhan fwyaf o'r hyn sydd ynddo wedi anelu at Llywodraeth Cymru ond mae'r data'n ddefnyddiol ar gyfer awdurdodau lleol hefyd. Mae'r adroddiad yn nodi fod pobl anabl yn dweud fod y model cymdeithasol o anabledd wedi colli tir a'r model meddygol yn cael ei ddefnyddio fwyfwy. Roedd mwy na hanner y bobl fu farw o Covid-19 yn ystod y cyfnod sydd dan sylw yn anabl a dywedir fod y ffactorau cymdeithasol yn reswm mawr dros hyn, e.e. gofal iechyd israddol i bobl anabl (yn enwedig pobl ag anabledd dysgu), diffyg PPE a thai anaddas. Mae hefyd yn nodi fod pobl anabl wedi ei chael yn anodd i gael gwasanaethau addas yn ystod yr argyfwng a roedd trafnidiaeth yn broblemus hefyd.	
Rhyw	**YMGYSYLLTU:** **Dull:** Er i ni wahodd grwpiau, ac i rai fynychu yn y gorffennol, nid oes yn bresennol unrhyw fudiadau yn cynrychioli dynion na merched ar y Grwp Craidd Cydraddoldeb. Nid oedd unrhyw gyswllt penodol wedi ei wneud hefo mudiadau yn cynrychioli'r nodwedd yma yn ystod yr ymgynghoriad. **Canlyniad**: Roedd y nifer o ferched a dynion wnaeth gwblhau'r holiadur yn eithaf hafal. Mae canran uwch o ferched, nag unrhyw gategori rhyw arall (dynion, gwell gennyf beidio a dweud a dim ateb), wedi dweud fod Ymgysylltu (Amcan 2),	Nid oes unrhyw effaith o'r ymgysylltiad gan nad ydym wedi gwneud unrhyw beth ychwanegol i ymgysylltu gyda pobl â'r nodwedd yma. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna rwystrau yn bodoli yn ymwneud â rhyw. Rhagwelir y bydd Amcan 1 yn cael effaith bositif yn arbennig ar ferched oherwydd y pwyntiau gweithredu ar y bwlch tâl. Dylai Amcan 2 fod yn bositif ar gyfer dynion a merched oherwydd mae bob

	Asesu effaith (Amcan 3), ac Amrywiaeth Gweithlu (Amcan 5) yn bwysig i'w gynnwys tro hyn. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Mae 51.09% o boblogaeth Gwynedd yn fenywaidd. Yng Nghymru, mae'r canran o enethod sy'n cyrraedd y canlyniad ddisgwyliedig yn y cyfnod sylfaen yn uwch na bechgyn ym mhob blwyddyn rhwng 2017 a 2019. Mae'r nifer sy'n cyrraedd Lefel 2 ym Mlwyddyn 11 yn 2018/19 yng Ngwynedd yn uwch ymysg genethod na bechgyn, er fod yr gwahaniaeth yn isel o'i gymharu â gogledd Cymru yn ei gyfanrwydd. Mae mwy o ferched yn adrodd iddynt gael eu bwlio (37% i 33%). Mae mwy o bobl yng Ngwynedd oed 25-65 gyda gradd na siroedd eraill y gogledd, sef 45.8% a 36.2% o ddynion. Mae mwy o ferched yn derbyn hyfforddiant yn gysylltiedig a swydd yng Ngwynedd yn 2021-22 (23.1% i 15.4% - ffigyrau'r sir nid yr Awdurdod Lleol). Mae 72% o boblogaeth gwrywaidd (16-64 oed) Gwynedd mewn gwaith, a 75% o ferched (gwahaniaeth llai na'r gogledd yn ei gyfanrwydd). Mae mwy o fenywod na dynion yn gweithio fel prentisiaid hefyd. Roedd y bwlch tâl o ran rhywedd (gender pay gap) yn 2022, sef 8.6%, yn llai nag unrhyw sir yn y gogledd heb law am Ynys Môn (ffigyrau y siroedd nid gweithlu'r Awdurdodau Lleol, wedi ei selio ar leoliad cartref, nid man gwaith). Mae canran uwch o fenywod (28.2% i 25.9%) yng Ngwynedd mewn swyddi â tal uchel. Ond ar y llaw arall mae 44.8% o fenywod mewn swyddi tal isel o'u cymharu a 21.9% o ddynion. Yng Ngwynedd roedd bron i 70% o'r teuluoedd oedd dan fygythiad o ddigartrefedd yn cael eu harwain gan fenyw - llawer uwch nag unrhyw sir arall	tro'n dda i gael data llawn. Bydd hefyd yn bositif I'r rhai sy'n adnabod eu hunain yn wahanol i ddynion a merched gan fod data yn anodd I'w gael ar hyn o bryd. Positif hefyd fydd Amcan 3 gan fod gwarth-wahaniaethu yn ystyried pawb. Bydd y pwyntiau gweithredu ar Addysg yn Amcan 4 yn arbennig o bositif ar gyfer carfannau o fechgyn, sydd a chyrhaeddiad is na merched yn gyffredinol, ond ar garfannau sy'n cael eu heffeithio gan groesdoriadaeth (e.e. dynion ifanc du).

	yn y gogledd. Wedi dweud hynny, roedd 70% o deuluoedd oedd yn ddigartref ac angen cymorth yn cael eu arwain gan ddynion (gan gynnwys dynion unigol) - eto yr agendor mwyaf yn y gogledd. Mae ystadegau'n dangos fod merched yn fwy tebygol o fod yn ofalwyr na dynion. Hefyd mae mwy o ferched yn nodi eu bod yn anabl na dynion. (Gweler Anabledd uchod). Mae merched ar gyfartaledd yn byw am fwy o flynyddoedd na dynion, ac mae'r gwahaniaeth tua 3 blynedd yng Ngwynedd. Yn y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mawrth 2020, dangosodd data troseddau a gofnodwyd gan yr heddlu fod 84.5% o ddioddefwyr troseddau rhywiol yn fenywod, gyda 90% o ddioddefwyr trais rhywiol a gofnodwyd yn fenywod ac 81.2% o ddioddefwyr troseddau rhywiol eraill hefyd yn fenywod. Nid oes dadansoddiad o droseddau cam-drin domestig yn ôl nodweddion ar lefel leol, ond yng Nghymru a Lloegr roedd 74.1% o ddioddefwyr a gofnodwyd yn fenywod a 25.9% o ddioddefwyr a gofnodwyd yn ddynion yn y flwyddyn hyd at fis Mawrth 2022. Mae merched yn un o'r grwpiau sydd yn teimlo'n llai diogel yn eu cymuned (yn enwedig wedi iddi dywyllu). Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn nodi fod mwy o bwysau a dibyniaeth ar ofalwyr di-dâl yn ystod argyfwng Covid-19, gyda menywod yn fwy tebygol o fod yn ofalwyr di-dâl, oherwydd pwysau gofal cymdeithasol. Hefyd fod yr argyfwng wedi achosi mwy o gam-drin domestig (sydd yn effeithio mwy o ferched). Yn ogystal y risg y gallai dysgu o bell fod wedi cynyddu anghydraddoldeb ar gyfer disgyblion na berfformiodd cystal yn yr ysgol cyn Covid, gan gynnwys bechgyn.	
Oedran	**YMGYSYLLTU:** **Dull:**	Mae'r gwaith ymgysylltu wedi cael effaith gadarnhaol gan ein bod wedi hwyluso pobl hŷn a phobl ifanc i gymryd rhan

	Mae rhai grwpiau oedran wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb: Cyngor Pobl Hŷn, Age Cymru Gwynedd a Môn, Grŵp LHDTC+ GISDA, Yr Urdd. Ymwelodd y swyddogion cydraddoldeb â 2 grŵp o ofalwyr ifanc, 1 grwp yn 7-11 oed a'r llall yn 7-18 oed. Defnyddiwyd sleidiau a dulliau amgen i feithrin sgwrs. Hefyd bu cyfarfod gyda Grwp LHDTC+ GISDA ble defnyddiwyd dulliau amgen i ymgysylltu. Ymwelwyd hefyd â digwyddiad Boccia lle roedd grwpiau â gwahanol amhariadau, gan gynnwys Dementia, yn cyfarfod. Defnyddiwyd fersiwn byr o'r holiadur i'w holi. E-bostiwyd pob un o'r mudiadau sy'n cynrychioli pobl a nodweddion cydraddoldeb sydd ar ein bas-data i hysbysebu a hyrwyddo'r holiadur a chynnig ymweld â hwy. **Canlyniad:** Ychydig o bobl ifanc dan 25 oed gwblhaodd yr holiadur ond gan ein bod wedi ymweld â'r mudiadau uchod, rhoddwyd siawns i fwy ohonynt rannu eu barn. Mae canran uwch o'r ymatebwyr 25 - 34 oed wedi nodi 'ddim yn siŵr' a canran llai ohonynt wedi nodi 'ydw' o gymharu â grwpiau oedran eraill ynglŷn â pharhau gyda'r amcan am hyfforddiant (Amcan 1). Mae canran uwch o'r ymatebwyr yn y grŵp oedran 25-34 oed a 35-44 oed wedi dweud fod angen parhau i gynnwys asesiadau effaith (Amcan 3). Mae canran uwch o'r ymatebwyr yn y grwpiau oedran 35-44 oed ac 55-64 oed yn nodi 'ydw', tra bod canran uwch o'r ymatebwyr yn grŵp oedran 25-34 oed yn nodi 'nac ydw'. Rhai o'r materion a godwyd ynglŷn a phlant a pobl ifanc oedd:	mewn ymgynghoriad ar amcanion cydraddoldeb y Cyngor. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna rwystrau yn bodoli yn ymwneud ag oedran. Disgwylir i Amcan 1 (amrywiaeth ein gweithlu a bwlch tâl) fod yn bositif ar gyfer carfanau oedran gwahanol. Mae wrth gwrs am roi cymorth i bobl oed gwaith, yn arbennig rhai sydd â nodweddion penodol eraill (croesdoriadaeth). Bydd hefyd o gymorth i bobl hŷn a phobl ifanc sy'n chwilio am waith. Rhagwelir y bydd Amcan 2 (data) ac Amcan 3 (gwrth-wahaniaethu) yn bositif i bob oedran. Mae hi bob tro'n ddefnyddiol i gael data llawn ac i gael dulliau gwrth-wahaniaethol. Mae hyn yn arbennig o wir ar gyfer pobl a nodweddion cydraddoldeb penodol eraill (croesdoriadaeth). Mae Amcan 4, am Addysg, yn amlwg am fod yn bositif i blant a phobl ifanc, eto yn arbennig oherwydd croesdoriadaeth. Mae'n delio a llesiant fydd yn cynnwys

	• Yr angen i gadw pobl ifanc lleol yn eu cynefin, drwy gynnig cefnogaeth a sicrhau swyddi • Dysgwyr angen mwy o gefnogaeth un i un ac ymyrraeth cynnar • Iechyd meddwl pobl ifanc LHDTC+ • Mwy o sylw i anghenion gofalwyr ifanc yn yr ysgol, yn arbennig gallu cadw mewn cyswllt ag adra. • Gwell hygyrchedd ar gyfer dysgwyr ag amhariadau corfforol yn yr ysgol • Llefydd diogel i blant ag anawsterau dysgu a niwroamrywiaeth tu alla i'r ysgol Rhai o'r materion a godwyd ynglŷn a phlant a pobl ifanc oedd: • Anghenion pobl hŷn LHDTC+ sydd yn debygol o fod wedi cuddio eu hunaniaeth yn hanesyddol. • Yr angen i glywed llais pobl hŷn. • Yr angen i gefnogi pobl hŷn drwy gefnogi gofalwyr yn y gweithle **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Mae mwy o unigolion dan 25 yng Ngwynedd nag unrhyw sir arall yn y gogledd (28.7%). Mae'r nifer o bobl dros 65 ychydig yn is na'r cyfartaledd ar gyfer gogledd Cymru. Roedd cyrhaeddiad plant yng Ngwynedd ym mlwyddyn 11 yn 2018/19 yr uchaf yng ngogledd Cymru. Yn y cyfnod 2019-20 roedd 19% o fechgyn a 12% o enethod yn dweud eu bod wedi bwlio rhywun yn yr ysgol (gogledd Cymru). Mae 35% o blant oed uwchradd (blynyddoedd 7 i 11) yng ngogledd Cymru yn dweud eu bod wedi cael eu bwlio, sy'n is na'r cyfartaledd yn 2017/18 ond yn uwch na Cymru yn ei gyfanrwydd. Mi aeth y nifer o bobl ifanc oedd ddim	gofalwyr ifanc, dysgwyr â niwroamrywiaeth ac ati

	mewn addysg, gwaith na hyfforddiant yng ngogledd Cymru i lawr yn sylweddol am y cyfnod 2020-22 i 12.8% sy'n debyg iawn i'r nifer yng Nghymru gyfan. Mae hyn i'w gymharu a 14% yn 2018-20 (pan roedd cyfartaledd Cymru tua 13.1%). Yn ystod Ebrill 21 - Mawrth 22 roedd 51% o bobl 16-24 mewn gwaith, ychydig is na'r cyfartaledd am y gogledd. Roedd 89% o bobl 25-49 mewn gwaith (yn uwch na'r gyfartaledd rhanbarthol) a 66% o bobl 50-64 (is na'r gyfartaledd). Yng Ngwynedd, y gyfran uchaf sy'n darparu gofal di-dâl yw'r rhai rhwng 50 a 64 oed (15.4%) ac mae'r isaf yn grŵp oedran 15 oed ac iau (1.1%). Mae hyn yn debyg i weddill siroedd y gogledd. Yng Ngwynedd, fel ym mhob sir, mae'r rhai sydd mewn iechyd gwael neu wael iawn yn cynyddu gydag oed, gydag 11.5% o bobl dros 65 yn y categorïau yna. Mae'r ganran uchaf sy'n byw ar aelwydydd heb gar neu fan yng Ngogledd Cymru yn ôl oedran yn y grŵp oedran 65 oed a hŷn (17.8%), ac isaf yn y grŵp oedran 50 i 64 (9.1%). Mae'r patrwm yma'n debyg i weddill y gogledd. Ond yng Ngwynedd mae'r nifer o bobl 15-24 oed yn yr un sefyllfa (15.9%) yn nodweddiadol uwch na'r siroedd eraill. Mae Llywodraeth Cymru yn nodi fod pobl hŷn ymysg y grwpiau sy'n debygol o fod yn profi allgáu'n ddigidol (er bod defnydd oedolion hŷn o'r rhyngrwyd yn cynyddu). Maent hefyd yn un o'r grwpiau sy'n teimlo yn anniogel yn eu cymuned. Mae'r nifer o bobl sy'n mynychu digwyddiadau diwylliant a chelfyddydol yng Ngwynedd yn disgyn gydag oed - gyda jyst dros hanner o bobl 75+ ddim yn mynychu tri digwyddiad y flwyddyn. Mae'r Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol yn nodi fod pobl hŷn yn debycach o farw o Covid-19, a fod hynny, a'r ynysu a brofwyd yn ystod yr	

	argyfwng, yn debyg o gael effaith hir-dymor ar iechyd corfforol a meddyliol. Hefyd fod addysg, lefelau cyrhaeddiad a rhagolygon swyddi pobl ifanc wedi eu heffeithio. Yn ychwanegol mae risg y gallai dysgu o bell fod wedi cynyddu anghydraddoldeb ar gyfer plant a phobl ifanc oedd ddim yn perfformiodd cystal yn yr ysgol cyn Covid-19.	
Crefydd a Chred	**YMGYSYLLTU:** **Dull:** Mae rhai grwpiau crefydd wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb: Canolfan Islamaidd Bangor, Cytûn (Cristnogol). Rydym ni wedi gofyn i grwpiau cred eraill i ymuno ond heb lwyddiant eto. **Canlyniad:** . Mae'r canrannau o ran cwblhau'r holiadur yn gymharol â'r canrannau yng Ngwynedd. Wedi dweud hynny, roedd llai o bobl oedd yn adnabod eu hunain fel Cristnogion, heb grefydd neu o grefydd arall, a roedd y nifer oedd wedi nodi Arall yn uwch. Mae sylwadau wedi eu gwneud am grefydd yn yr holiadur, sef fod y Cyngor yn wrth-Gristnogol a a fod angen gwneud addasiadau rhesymol ar gyfer defodau crefyddol. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Mae 46.2% o bobl Gwynedd yn adnabod eu hunain fel Cristnogion, ac mae hynny'r canran isaf yng Ngogledd Cymru. Dywedodd 44.2% fod ganddynt ddim	O ran yr ymgysylltiad, heb law am y trefniadau uchod ni wnaeth unrhyw waith ychwanegol i gysylltu hefo pobl o grefyddau a chredoau. Ond roedd siawns i bawb gyfrannu felly mae'r effaith yn gadarnhaol. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna faterion i'w cyfarch ynglŷn â chrefydd a chred. Rhagwelir y bydd Amcan 1 (cyflogaeth) yn bositif oherwydd bydd yn cymryd i ystyriaeth anghenion credoau gwahanol. Bydd casglu data yn Amcan 2 hefyd o fudd. Bydd Amcan 3 (gwrth-wahaniaethu) yn bositif oherwydd byddwn yn ystyried credoau fel rhan o'r asesiadau effaith a bydd yn ran o'r ail-ystyriaeth ar naratif ein amgueddfeydd.

	crefydd, sef y canran uchaf yn y gogledd. Roedd y canran wnaeth ddim ateb hefyd yr uchaf yn y rhanbarth, sef 7.5%. Mae 1% o'r boblogaeth yn Foslem. Pobl sydd heb ateb y cwestiwn ar grefydd yw'r rhai lleiaf tebyg i o fod â gradd (38%), a'r rhai heb grefydd wedyn (39%) a Christnogion (42%). Mae'r crefyddau eraill yn eithaf hafal rhwng 55-60%. Mae'r patrwm yma yn debyg i un gogledd Cymru heb law fod y crefyddau yn y canol yn hafal ar tua 45-48%. Roedd pobl Iddewig yng Ngwynedd yn llawer mwy tebygol o adnabod eu hunain fel gofalwyr (tua 17%), pobl o "grefyddau eraill" oedd yn ail (16%). Pobl oedd heb ateb y cwestiwn crefydd a chred (jyst o dan 5%) oedd yr isaf, a Moslemiaid (jyst dros 5%). Mae'n amlwg o edrych ar ganlyniadau'r gwahanol siroedd nad oes patrwm amlwg yma, mae'n debyg oherwydd niferoedd isel rhai crefyddau. Mae ffigyrau yn dangos fod pob o'r grefydd Mwslimaidd yn llai tebygol o adrodd fod ganddynt iechyd drwg neu ddrwg iawn yng Ngwynedd (1%), ac yna pobl Hindŵaidd (2%). Pobl o grefyddau eraill oedd yn fwyaf tebygol (11%). Eto rhaid bod yn ofalus oherwydd y ffigyrau isel. Roedd 40 digwyddiad o drosedd casineb ar sail crefydd wedi eu cofnodi yng Ngogledd Cymru yn ystod 2021/22, codiad o 150% ers 2016/17	Mae plant o rai crefyddau a chyrhaeddiad is na'u gilydd o ran cyrhaeddiad felly bydd Amcan 4 (Addysg) yn bositif. Bydd y pwynt gweithredu am fwlio hefyd yn bositif.
Cyfeiriadedd Rhywiol	**YMGYSYLLTU** **Dull:** Mae grwpiau LHDTC+ wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb: Grwp LHDTC+ GISDA, Unique Transgender Network ac aelod unigol. Ymwelodd y swyddogion cydraddoldeb â Balchder Gogledd Cymru yn Nghaernarfon, gan roi cardiau hefo côd QR arnynt i rhai oedd yn cymryd rhan ac i'r cyhoedd yn gyffredinol. Gofynnwyd i rai unigolion i lenwi fersiwn byr o'r	Mae'r ymgysylltu wedi cael effaith gadarnhaol gan ein bod wedi hwyluso LHDTC+ i gymryd rhan mewn ymgynghoriad ar amcanion cydraddoldeb y Cyngor. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna faterion i'w cyfarch ynglŷn â'r maes.

	holiadur hefyd. Ymwelwyd hefyd â Grŵp LHDTC+ GISDA ble defnyddiwyd dulliau amgen i ymgysylltu ac Unique Transgender Network be cafwyd sgwrs cyffredinol gan hybu'r holiadur. **Canlyniad:** Mae canran is o bobl heterorywiol neu strêt wedi llenwi'r holiadur (76.5%), i'w gymharu â phoblogaeth Gwynedd (87.3%) ac mae'r niferoedd o ddynion hoyw, merched hoyw neu lesbiaidd, pobl deurywiol ac o rywioldeb arall wedi ei lenwi yn uwch. Roedd canran uwch o ymatebwyr sy'n nodi eu bod yn ddyn hoyw neu'n ddynes hoyw / lesbaidd yn cefnogi parhau gydag ymgynghori (Amcan 2). Ynglŷn ag Amcan 3 (Asesu effaith) roedd canran uwch o'r ymatebwyr deurywiol, hoyw neu lesbaidd yn nodi 'ydw', gyda canran uwch o'r ymatebwyr heterorywiol / strêt yn nodi 'ddim yn siŵr'. Roedd canran uwch o'r ymatebwyr sy'n nodi eu bod yn deurywiol, hoyw neu lesbaidd yn nodi fod amrywiaeth y gweithlu'n bwysig. Yn ystod yr ymgynghoriad y prif thema a gododd am y nodwedd oedd iechyd meddwl yn enwedig ymysg pobl ifanc LHDTC+. Pwysleisiwyd hefyd bwysigrwydd hyfforddiant. Materion eraill a godwyd oedd parch, cefnogaeth o fewn y Cyngor, data a therminoleg. Dywedodd un grŵp fod gwaith ymgysylltu yn cael ei werthfawrogi'n fawr gan gymunedau LHDTC+ gan ei fod yn dangos fod y Cyngor yn barod i ddysgu a gwella. Mae angen cofio anghenion pobl hŷn LHDTC+ hefyd, mae nifer wedi arfer cuddio eu hunaniaeth. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth**	Rhagwelir y bydd Amcan 1 yn bositif oherwydd ei fod yn ymwneud ag amrywiaeth yn y gweithlu. Mae pobl ifanc LHDTC+ yn arbennig wedi dweud wrthym am yr heriau maent yn wynebu oherwydd cyflyrau iechyd meddwl, a byddai gwneud y gweithle yn le mor groesawgar â phosib yn gam ymlaen. Mae data yn brin, yn enwedig yn lleol, am bobl LHDTC+ felly bydd Amcan 2 yn fuddiol. Bydd y gwaith ail-ddehongli, asesu effaith a hyfforddiant yn Amcan 3 yn gamau positif hefyd. Gan fod pobl ifanc LHDTC+ wedi dweud wrthym am yr heriau maent yn wynebu oherwydd cyflyrau iechyd meddwl, fel rydym wedi sôn eisoes, mi fydd y pwyntiau gweithredu ar fwlio a llesiant yn arbennig o bwysig.

	Mae llai o bobl yng Ngwynedd yn adnabod eu hunain fel hetrorywiol neu strêt nag unrhyw un o siroedd y Gogledd (87.3% - cyfartaledd y gogledd 89.4%). Mae yna fwy o bobl gyda'r hunaniaeth Deurywiol (1.6% - canran y gogledd 1%) a heb ateb y cwestiwn (9.4%) nag yn unrhyw sir arall yn y rhanbarth. Mae'r nifer sydd wedi adnabod eu hunain yn Hoyw neu Lesbiaidd yn hafal â chanran y gogledd (1.3%). Roedd dros 334 o droseddau casineb wedi eu cofnodi yng ngogledd Cymru ar sail cyfeiriadedd rhywiol yn 2021/22, codiad o 430% ers 2016/17. Mae pobl sydd ddim yn uniaethu fel hetrorywiol yn teimlo'n llai diogel yn eu cymunedau. **Cynllun Gweithredu LHDTC+, Llywodraeth Cymru:** Nid oes llawer o waith wedi ei nodi i Awdurdodau Lleol yn y lle cyntaf yn y Cynllun yma. Maes Tai ydi'r unig un ble mae sôn pendant ond mae hwnnw'n waith tymor hir. Bydd felly angen disgwyl am arweiniad pellach gan Lywodraeth Cymru yn dilyn y gwaith maent hwy angen ei wneud, er mwyn adnabod ein dyletswyddau yn iawn. Yn y cyfamser wrth gwrs bydda angen ymateb i ffactorau lleol.	
Ail-bennu rhywedd	**YMGYSYLLTU:** **Dull:** Mae rhai mudiadau sy'n cynrychioli pobl traws wedi eu cynrychioli ar y Grŵp Craidd Cydraddoldeb sef Grŵp LHDTC+ GISDA, Unique Transgender Network. Ymwelodd y swyddogion cydraddoldeb â Balchder Gogledd Cymru yn Nghaernarfon, gan roi cardiau hefo cod QR arnynt i rhai oedd yn cymryd rhan ac i'r cyhoedd yn gyffredinol. Gofynnwyd i rai unigolion i lenwi fersiwn byr o'r holiadur hefyd. Ymwelwyd hefyd â Grŵp LHDTC+ GISDA ble defnyddiwyd	Mae'r ymgysylltu wedi cael effaith gadarnhaol gan ein bod wedi hwyluso pobl traws i gymryd rhan mewn ymgynghoriad ar amcanion cydraddoldeb y Cyngor. Mae'r data yn dangos yn glir fod yna faterion i'w cyfarch ynglŷn ag ail-bennu rhywedd.

	dulliau amgen i ymgysylltu, ac Unique Transgender Network ble cafwyd sgwrs cyffredinol gan hybu'r holiadur. **Canlyniad:** Mae'r canran o bobl sydd wedi ateb ydw i'r cwestiwn "Ydi eich hunaniaeth rhywedd wedi newid o'r hyn a bennwyd adeg eich geni? (er enghraifft rydych chi'n drawsrywiol neu traws ayyb)" yn 1.3%, sy'n uwch na'r nifer o bobl sy'n dweud eu bod yn ddyn traws, dynes traws neu'n unrhyw ryw arall (0.3% gyda'u gilydd, weler isod) yn y cyfrifiad. Yn ystod yr ymgynghoriad y prif thema a godwyd am y nodwedd oedd iechyd meddwl yn enwedig ymysg pobl ifanc LHDTC+. Pwysleisiwyd hefyd bwysigrwydd hyfforddiant. Materion eraill a godwyd oedd parch, cefnogaeth o fewn y Cyngor, toiledau cyhoeddus, data a therminoleg. Dywedodd un grŵp fod gwaith ymgysylltu yn cael ei werthfawrogi'n fawr gan gymunedau LHDTC+ gan ei fod yn dangos fod y Cyngor yn barod i ddysgu a gwella. Mae angen cofio anghenion pobl LHDTC+ hefyd, mae nifer wedi arfer cuddio eu hunaniaeth ac yn nerfus am adael i bobl wybod. **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth** Mae na lai o bobl yng Ngwynedd yn dweud fod eu hunaniaeth rhywedd (91.7%) yr un rhyw a'r un gofrestrwyd ar eu genedigaeth nag unrhyw sir yng ngogledd Cymru (92.8% yw canran y gogledd) ond mae yna fwy heb ateb y cwestiwn (8% - canran y gogledd 6.9%). Mae'r cyfradd sydd â hunaniaeth dyn traws, dynes traws a bob rhyw arall yr un faint â'r gogledd (0.1% yr un). Roedd 50 o droseddau casineb adroddwyd yng ngogledd Cymru yn 2021/22 ar sail trawsrywedd. Mae hyn yn godiad o 525% ers 2016/17. Canfu ymchwil gan	Rhagwelir y bydd Amcan 1 yn bositif oherwydd ei fod yn ymwneud ag amrywiaeth yn y gweithlu. Mae pobl ifanc LHDTC+ yn arbennig wedi dweud wrthym am yr heriau maent yn wynebu oherwydd cyflyrau iechyd meddwl a byddai gwneud y gweithle yn le mor groesawgar â phosib yn gam ymlaen. Mae data yn brin, yn enwedig yn lleol, am bobl LHDTC+ felly bydd Amcan 2 yn fuddiol. Bydd y gwaith ail-ddehongli, asesu effaith a hyfforddiant yn Amcan 3 yn gamau positif hefyd. Bydd Amcan 3 yn sicrhau fod y camau sydd wedi eu gwneud eisoes o fewn hyfforddiant yn parhau. Bydd asesu effaith yn ffordd o adnabod annhegwch. Bydd y gwaith o edrych ar naratif ein amgueddfeydd yn bositif iawn i'r nodwedd yma. Gan fod pobl ifanc LHDTC+ wedi dweud wrthym am yr heriau maent yn wynebu oherwydd cyflyrau iechyd meddwl, fel rydym wedi sôn eisoes, mi fydd y pwyntiau gweithredu ar fwlio a llesiant yn arbennig o bwysig.

	Stonewall yn 2017, a nodwyd yn eu adroddiad "LHDT ym Mhrydain: Adroddiad Traws", nad yw'r mwyafrif o bobl draws yn adrodd am ddigwyddiadau i'r heddlu, ac felly nid yw hyn yn cael ei adrodd yn ddigonol. Felly mae'r ffigurau troseddau casineb uchod yn annhebygol o ddangos yn llawn yr achosion o droseddau casineb yng Ngogledd Cymru. **Cynllun Gweithredu LHDTC+:** Nid oes llawer o waith wedi ei nodi i Awdurdodau Lleol yn y lle cyntaf yn y Cynllun yma. Maes Tai ydi'r unig un ble mae sôn pendant ond mae hwnnw'n waith tymor hir. Bydd felly angen disgwyl am arweiniad pellach gan Lywodraeth Cymru yn dilyn y gwaith maent hwy angen ei wneud, er mwyn adnabod ein dyletswyddau yn iawn. Yn y cyfamser wrth gwrs bydd angen ymateb i ffactorau lleol.	
Priodas a Phartneriaeth Sifil	**YMGYSYLLTU:** Ni wnaed unrhyw waith ychwanegol i gyrraedd y grwp yma gan nad oedd dim wedi ei adnabod fyddai'n eu hatal rhag cymryd rhan. Mae canran uwch o bobl yng Ngwynedd sydd erioed wedi priodi neu fod mewn partneriaeth sifil (40%) nag yng ngweddill siroedd y gogledd. Felly mae yna lai o bobl sy'n briod (41.5%), wedi gwahanu (1.7%) neu wedi ysgaru neu â phartneriaeth sifil wedi ei ddiddymu (9.2%). Mae'r nifer o bobl sydd yn weddw neu'n barner sydd wedi goroesi o bartneriaeth sifil yn ganolig i'r rhanbarth (7.5%).	Dim effaith wedi ei adnabod ynglŷn ag ymgysylltu, oherwydd doedd dim rhwystr yn atal pobl â'r nodwedd yma i gymryd rhan. Nid ydym wedi adnabod y bydd y gwaith rydym yn wneud yn cael effaith negyddol ar unrhyw ganran ond byddwn yn monitro hyn wrth symud ymlaen.
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Dim anghenion wedi ei adnabod ynglŷn ag ymgysylltu, oherwydd doedd dim rhwystr yn atal pobl hefo'r nodwedd yma i gymryd rhan. Nid ydym wedi adnabod y bydd y gwaith rydym yn wneud yn cael effaith negyddol ar unrhyw garfan ond byddwn yn monitro hyn wrth symud ymlaen.	Dim wedi ei adnabod, oherwydd doedd dim rhwystr rhag i bobl gyda'r nodwedd yma i gymryd rhan

	Roedd 977 genedigaeth byw yng Ngwynedd yn 2022, i lawr o 1039 yn 2021	Nid ydym wedi adnabod y bydd y gwaith rydym yn wneud yn cael effaith negyddol ar unrhyw ganran ond byddwn yn monitro hyn wrth symud ymlaen.
Yr Iaith Gymraeg	**YMGYSYLLTU**: Roedd pob adnodd yn ddwyieithog. Siaradodd y swyddogion yn newis iaith y rhai oedd yn cymryd rhan, gan gynnal rhai sgyrsiau yn ddwyieithog. Yn fwy penodol, gofynnwyd cwestiwn safonol am y Gymraeg yn yr holiadur. Roedd 33.8% o'r rhai ymatebodd yn dweud eu bod yn rhugl yn y Gymraeg, 11.6% yn gallu'r iaith ond ddim yn hyderus ac 13.9% yn ddysgwyr. Roedd 25% yn dweud eu bod yn siarad yr iaith yn unig gyda 15.2% yn dweud nad oeddynt yn gallu siarad na deall yr iaith. Nid oedd bron i 10% yn dymuno ateb y cwestiwn. Gofynnwyd cwestiwn penodol ar y Gymraeg yn yr holiadur sef: Oes yna unrhyw faterion y dylem eu hystyried o ran yr iaith Gymraeg? Y prif sylwadau mewn ymateb i'r cwestiwn oedd: Ffactorau positif i'r iaith • Pwysleisiwyd yr angen i warchod y Gymraeg • Fod cefnogaeth i'r iaith o fewn yr economi yn cadw pobl ifanc yn yr ardal • Pwysigrwydd addysg Gymraeg • Yr angen i warchod arwyddion ac enwau Cymraeg • Yr angen i ddefnyddio'r iaith yn gyntaf	Rydym yn croesawu'r ymrwymiad i'r iaith Gymraeg sydd yn y sylwadau cyntaf ac yn credu fod y Cyngor yn gweithredu ar y ffactorau positif sydd wedi eu henwi yn barod. Nid ydym yn derbyn nifer o'r gosodiadau sydd yn cael eu gwneud yn y ffactorau negyddol. Sgil yw'r Gymraeg, fel unrhyw sgil arall o fewn manyldeb swydd ac mae'n sgil y gallu bron unrhyw berson ei ddysgu. Mae'n hollol anghywir, er enghraifft, i ddweud nad yw pobl o gefndir lleiafrif ethnig yn gallu siarad yr iaith. Wedi dweud hynny, rydym ni'n adnabod fod gennym fwy o waith i'w wneud i sicrhau fod pobl yn ymwybodol o'r ffaith fod swyddi gwahanol yn gofyn am wahanol lefelau o allu yn y Gymraeg. Bydd y gwaith ar edrych ar y gofynion mewn swyddi yn Amcan 1 yn cyfarch hyn. Nid ydym yn derbyn fod ein defnydd o'r iaith Gymraeg yn effeithio effeithlonrwydd ein gwaith. I'r gwrthwyneb, mae'n sicrhau fod pobl

	• Yr angen am weithlu Cymraeg a hawliau pobl i gael gwasanaeth yn yr iaith Ffactorau negyddol • Honiadau fod gofyn am sgiliau yn y Gymraeg o fewn cyflogaeth yn hiliol, yn ac yn achos anfantais i bobl di-Gymraeg a lleiafrifoedd ethnig. Un person yn dweud fod neb o leiafrif ethnig yn gallu siarad y Gymraeg. • Mae angen penodi'r person gorau i'r swydd, beth bynnag eu gallu ieithyddol • Honiadau fod y defnydd o'r Gymraeg hefyd yn wahaniaethol ac yn dieithrio'n fwy cyffredinol, o fewn y gymuned a thwristiaeth. • Rhai pobl anabl, yn arbennig ag anabledd dysgu, yn cael hi'n fwy anodd i ddysgu'r iaith • Fod y Gymraeg yn ddrwg i'r economi gan nad yw pobl profesiynol allai ddod i'r ardal i weithio yn awyddus i'w plant gael addysg Gymraeg • Ni ddylai'r defnydd o'r Gymraeg fod ar draul gwasanaethau ac effeithlonrwydd, oherwydd y gost o ddefnyddio dwy iaith. Awgrymiadau • Rhoi cyfleoedd dysgu a chefnogaeth i bobl di-Gymraeg i ddysgu'r iaith, gyda galwadau am wersi am ddim o fewn y Cyngor a'r gymuned • Esbonio pwysigrwydd yr iaith a'r diwylliant i'r rhai sydd ddim yn gwybod. • Ddefnyddio iaith hawdd ei ddeall, wrth gyfathrebu ac o fewn gwersi, a defnyddio dulliau fel fideo ar gyfer rhai sy'n methu darllen yr iaith yn hawdd. • Parchu ieithoedd a diwylliannau eraill. **DATA**:	Gwynedd yn cael gwasanaethau yn yr iaith mae nhw ei angen. Ynglŷn â'r awgrymiadau, rydym eisoes yn darparu gwersi Cymraeg ar nifer o lefelau ar gyfer staff. Rydym hefyd yn gweithio gyda mudiadau fel Menter Iaith Gwynedd i sicrhau fod gwersi ar gael yn y cymunedau. Bydd esbonio pwysigrwydd yr iaith a'r diwylliant yn ran o'r gwaith yn Amcan 1 sydd wedi ei grybwyll yn barod. Mae symleiddio'r iaith yn rywbeth sy'n cael ei grybwyll eisoes ac yn rhan o'r gwaith ar ein gwefan yn Amcan 3 Mae'r Cyngor yn parchu ieithoedd a diwylliannau eraill a rydym yn gobeithio y daw mwy o syniadau am hyn o'r gwaith amrywiaeth ein gweithlu, yn arbennig y fforwm staff. Felly yr effaith mwyaf rydym ni'n rhagweld fydd yr amcanion yn eu cael ar yr iaith Gymraeg fydd yn y meysydd uchod. Bydd y gwaith ar ledaenu'r neges am y rheswm dros gyflogi pobl gyda sgiliau yn y Gymraeg yn bositif, o fewn y

	Mae 64.5% o bobl Gwynedd (tair mlynedd oed neu hŷn) yn dweud eu bod yn siarad Cymraeg, sef 73,600. Mae hynny yr uchaf yng Nghymru o ran nifer a chanran. Mae cyfrifoldeb statudol ar y Cyngor, dan Safonau'r Gymraeg, i osod gofynion ieithyddol ar gyfer pob swydd a hysbysebir. Mae hyn yn golygu bod sgiliau iaith yn cael ei nodi fel sgil hanfodol ar gyfer pob swydd, a'r union lefel o sgiliau sydd ei angen yn cael ei bennu yn dibynnu ar natur y swydd. Mae'n debyg bod camddealltwriaeth am y gofynion hyn, a thuedd i feddwl bod hanfodol yn golygu angen gallu siarad yn rhugl, yn arwain at y farn bod y Cyngor yn gwahaniaethu.	Cyngor ac yn y gymuned yng Ngwynedd, trwy sicrhau gwell dealltwriaeth o'r hyn sy'n digwydd. Bydd defnyddio iaith haws l'w ddeall yn hybu'r defnydd o'r Gymraeg.
Ystyriaethau Economaidd-Gymdeithasol	**YMGYNGHORI**: Rydym yn credu fod y bobl sy'n byw mewn sefyllfa o anfantais economaidd-gymdeithasol yn cael eu cyfarch drwy'r nodweddion cydraddoldeb. Mae hynny oherwydd fod ystadegau'n dangos fod pobl â nodweddion penodol yn fwy tebygol o brofi anfantais o'r fath (gweler uchod). Gan ein bod yn ceisio cyfarfod ystod o bobl mewn cyfarfodydd y byddent yn mynychu'n arferol, gobeithiwn gyrraedd y rhai na fyddai'n llenwi ein holiaduron yn arferol. Bydd hyn yn ein helpu i gyrraedd pobl sydd ddim yn defnyddio cyfrifiadur neu yn cael problemau trafnidiaeth. **Canlyniad:** **DATA:** **Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth**	Roedd effaith yr ymgysylltiad yn bositif, gan ein bod wedi ceisio cyrraedd pobl fyddai ddim fel arall yn cymryd rhan mewn ymgynghoriadau ac yn targedu grwpiau sy'n profi anfantais. Rhagwelir y bydd effaith yr amcanion yn bositif oherwydd eu bwriad yw sicrhau cydraddoldeb, ac mae data'n dangos fod pobl â gwahanol nodweddion gwarchodedig yn profi anfantais economaidd-gymdeithasol. Mae Amcan 1 yn ymwneud â gwella anghydraddoldebau tâl. Mae hefyd yn ymwneud ag annog pobl o amrywiol gefndiroedd i ymgeisio am waith o fewn y Cyngor. Dylai hynny gyfrannu tuag at

	Mae llawer o ddata wedi ei ddangos dan y nodweddion penodol. Rhai esiamplau yw fod llai o bobl anabl â mynediad at gar neu fan, bwlch tâl o ran rhyw, y ffaith fod rhai carfannau yn fwy ofnus yn eu cymdeithas ayb. Mae 54% o ddysgwyr yng Ngwynedd sydd ddim yn gymwys am ginio am ddim yn cyrraedd Lefel 2 ym mlwyddyn 11 (data 2018/19), a 30% o ddysgwyr sydd yn gymwys am ginio am ddim. Mae 1.9% o aelwydydd yng ngogledd Cymru yn orlawn (dim digon o lofftydd), sydd bron iawn yr un canran â gogledd Cymru (2%). Mae'r nifer o aelwydydd sydd ar Credyd Cynhwysol wedi codi o 8.4% yn Tachwedd 2021 i 9% yn Nhachwedd 2022, ond Gwynedd sydd â'r nifer lleiaf yng ngogledd Cymru. Mae'r nifer o bobl yng Ngwynedd sy'n byw mewn aelwyd sy'n profi amddifadedd materol yn 13%, yn fwy nag unrhyw sir arall heb law am Wrecsam, sy'n hafal. Mae'r nifer o ferched yn y sefyllfa yma yn 14%, eto'r uchaf o bob sir ac yn hafal a Wrecsam. Yn 2018 roedd Gwynedd â 23% o aelwydydd mewn tlodi tanwydd, llawr uwch na siroedd eraill (yr agosaf oedd ynys Môn ar 17% a'r lleiaf Sir Fflint ond yn 9%). Dyma ydi'r data lleol mwyaf diweddar ac nid yw wrth gwrs yn ystyried y codiadau sydd wedi digwydd yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Mae pobl yng Ngwynedd yn fwy tebygol o ddweud fod eu iechyd yn dda iawn na siroedd eraill y gogledd, ac yn llai tebygol o ddweud eu bod mewn iechyd gwael iawn. Mae Arolwg Cenedlaethol Cymru wedi gofyn i sampl o bobl ym mhob sir ac wedi canfod fod pobl Gwynedd yn fodlon iawn neu'n eithaf bodlon gyda'u gallu i gyrraedd gwasanaethau lleol. Roedd y rhan fwyaf hefyd yn fodlon iawn neu'n eithaf bodlon gydag argaeledd y gwasanaethau ar gael.	gael gwared o anfantais economaidd-gymdeithasol. Mae casglu data bob tro'n fuddiol er mwy gallu adnabod ble mae angen gweithredu. Mae hynny'n arbennig o wir wrth ofyn am farn gwahanol grwpiau. Bydd Amcan 3 yn cyfrannu tuag at leihau anfantais economaidd gymdeithasol drwy gael gwared ar rwystrau sy'n wynebu pobl wrth geisio canfod gwybodaeth ar wefan y Cyngor ac wrth gael mynediad at y celfyddydau. Bydd hefyd o gymorth i bobl sy'n profi y math yma o anfantais oherwydd nodwedd warchodedig, gan y bydd hyfforddiant yn gwella dealltwriaeth staff. Yn ogystal, mae bob asesiad effaith yn cynnwys cwestiynau am faterion economaidd-gymdeithasol. Mae Amcan 4 yn helpu i unioni unrhyw wahaniaethau o fewn Addysg ac felly'n bwysig yn y maes yma hefyd.

	Mae'r nifer o bobl sy'n byw mewn aelwyd heb fynediad at gar neu fan yn 12.4%, sy'n 0.1% yn llai na'r cyfartaledd ar gyfer gogledd Cymru. Mae'r canran o aelwydydd â mynediad i'r we yn codi'n araf o 85% yn 2018/19 i 87% yn 2021/22, a Gwynedd sydd a'r nifer isaf yn y Gogledd. Mae'r nifer o bobl sy'n defnyddio'r we hefyd wedi codi o 87% i 91%, sydd yn gydradd isaf gydag Ynys Môn. Mae Llywodraeth Cymru yn nodi mai'r pobl sydd mewn mwy o berygl o gael eu hallgáu'n ddigidol yng Nghymru yw: oedolion hŷn (er bod defnydd oedolion hŷn o'r rhyngrwyd yn cynyddu), pobl anabl neu gyflyrau iechyd hirdymor, pobl â chyrhaeddiad addysgol is, pobl neu deuluoedd ar incwm is, poblogaethau gwledig, siaradwyr Cymraeg, pobl nad ydynt yn siarad Saesneg fel iaith gyntaf, pobl sy'n ynysig yn gymdeithasol neu'n unig a phobl ddigartref. Mae'r nifer o bobl sy'n mynd i weithgareddau celfyddydol, diwylliannol neu dreftadaeth yng Ngwynedd wedi cynyddu o 2017/18 i 2019/20, tra mae pob sir arall wedi gweld gostyngiad. Mae hynny'n golygu fod y siroedd i gyd yn eithaf tebyg. Mae'r nifer o bobl sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon neu weithgareddau corfforol wedi codi o 53% yn 2016/17 i 59% yn 2021/22. Aeth y nifer o bobl dros 16 oedd yn fodlon gyda'u ardal lleol fel lle i fyw i fyny yng Ngwynedd o 89% yn 2018/19 i 92% yn 2021/22. Yn yr un cyfnod roedd y pobl oedd yn teimlo fod nhw'n perthyn i'r ardal, fod pobl o gefndiroedd gwahanol yn dod ymlaen yn dda, a fod pobl yn trin eu gilydd â pharch wedi codi o 53% i 73%. Yn 2021/22 roedd 11% o bobl Gwynedd yn dweud eu bod yn teimlo'n unig.	
Hawliau Dynol	Mae Erthygl 14 Gwarchod rhag wahaniaethu yn arbennig o berthnasol ond mae erthyglau eraill yn berthnasol hefyd: Erthygl 5 Yr hawl i ryddid a diogelwch Erthygl 8 Yr hawl i barch i fywyd, teulu, cartref a gohebiaeth breifat Erthygl 9 Yr hawl i ryddid meddwl, cred a chrefydd	Roedd gan yr ymgysylltiad effaith bositif gan fod pobl yn rhoi eu barn er mwyn dylanwadu ar ein amcanion. Rhagwelir y bydd yr amcanion yn bositif hefyd

	Erthygl 12 Yr hawl i briodi a sefydlu teulu	oherwydd eu bod yn cyd-fynd gyda'r erthyglau.
Arall	Holwyd dau grŵp o ofalwyr ifanc. Holwyd gofalwyr sy'n oedolion fel rhan o'r digwyddiad Boccia Nid ydym wedi targedu pobl eraill ond roedd yr holiadur yn agored i bawb	Roedd yr ymgysylltiad yn gadarnhaol ar y ofalwyr a dim effaith ar y carfannau eraill. Bydd yr amcanion yn bositif ar garfannau fel gofalwyr (gweler hefyd Anabledd uchod). Mae'n ofynnol, dan Ddeddf Lluoedd Arfog 2022 i ni roi sylw dyledus i'r effaith ar aelodau a chyn-aelodau'r lluoedd arfog a'u teuluoedd, fel nad ydynt yn cael eu trin yn llai ffafriol nag eraill. Dylai'r cynllun gael effaith gadarnhaol ar rai rhannau o'r gymuned yma oherwydd ei fod yn ystyried anghenion plant mewn ysgolion a pobl anabl.

6. Oes yna unrhyw fylchau data neu wybodaeth ac os felly beth yw'r rhain a sut ydych yn bwriadu ymdrin ag hwy?

Rydym wedi bod yn llwyddiannus i gael bron iawn i 600 o bobl i lenwi'r holiadur, sy'n dda iawn am y math yma o holiadur. Mae hynny, yn ogystal â'r data pellach rydym ni wedi ei gasglu wrth gyfarfod ag unigolion, yn golygu fod gennym ystod o wybodaeth i'w ddefnyddio. Mae Cydraddoldeb yng Ngogledd Cymru 2023: Dogfen Ddata a Thystiolaeth yn ddogfen defnyddiol iawn, sy'n casglu'r holl ddata at ei gilydd mewn un lle, wedi ei selio ar Ydi Cymru'n Decach? 2017. Rydym yn disgwyl i Ydi Cymru'n Decach? 2023 gael ei gyhoeddi yn y misoedd nesaf a bydd yn bosib gweld os oes unrhyw wybodaeth sydd ddim yn y Ddogfen Ddata. Ond mae'n amlwg o'r wybodaeth sydd gennym fod bylchau yn yr data, yn arbennig am nodweddion gwarchodedig heb law am rhyw ac oedran. Mae Llywodraeth Cymru wedi addo gweithio ar hyn a byddwn yn rhoi cymaint o gymorth a phosib iddynt, ac yn edrych am ffynonellau amgen o wybodaeth.

7. Wrth ystyried penderfyniadau allweddol eraill sy'n effeithio ar y grwpiau hyn, oes yna effaith gynyddol (effaith gronnus)?

Mae llawer iawn o ymgysylltu ac ymgynghori'n digwydd ar hyn o bryd. Mae'n bwysig ein bod yn sicrhau fod yr wybodaeth sydd wedi ei gasglu yma ar gael ar gyfer swyddogion eraill er mwyn osgoi dyblygu. Dylai'r gwaith rydym yn wneud ar amcanion gyd-fynd gyda gwaith arall Cyngor Gwynedd er mwyn gwella tegwch. Rydym yn ymwybodol fod posib i'r gwaith yma gael ei effeithio gan y cyllid sydd ar gael dros y 4 blynedd nesaf a byddwn yn cadw golwg ar hynny.

8. Beth mae eich cynnig yn ei gynnwys i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlyniant cymunedol ehangach) fel y mae'r 3 nod y Ddyletswydd Gyffredinol yn Neddf Cydraddoldeb 2010 yn eu cwmpasu?

Pwrpas y cynllun yw sicrhau tegwch felly mae'n cyffwrdd y 3 nod yma. Rydym yn helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth drwy ofyn barn pobl, gwella amrywiaeth ein gweithlu ayb. Mae un amcan yn addo i ddod i'r afael ag wrth-wahaniaethu felly yn greiddiol i hyn. Rydym wedi hyrwyddo cyfle cyfartal drwy annog pobl i gymryd rhan yn yr ymgynghoriad yn y ffordd gorau iddyn nhw. Mae hyn yn golygu ein bod yn cael ystod o farn i'n helpu i ffurfio'r amcanion yma. Bydd sicrhau tegwch drwy'r amcanion hefyd yn hyrwyddo cyfle cyfartal, ac yn sicrhau ein bod yn darparu ar gyfer pobl yn ddibynnol ar eu hanghenion. Bydd yr uchod yn golygu gwell berthynas da rhwng pobl ag amrywiol nodweddion gan y byddwn yn tu trin yn ol eu hangen, ac yn sicrhau fod eu llais yn cael ei glywed.

9. Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig)

Fel sydd wedi son yn barod, rydym yn cyfarch hyn drwy'r ffaith ein bod yn ymrymuso pobl â gwahanol nodweddion i gymryd rhan a dylanwadu ar ein amcanion newydd. Gweler y manylion am yr Amcanion yn cwestiwn 5.

10. Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i beidio a thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac i sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg? Hefyd sut y gweithredir yn unol â pholisi a strategaeth iaith y Cyngor i fanteisio ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Roedd pob adnodd yn ddwyieithog a sgyrsiau yn digwydd drwy gyfrwng dewis iaith y rhai oedd yn cymryd rhan. Roedd hyn weithiau'n golygu cael sgyrsiau dwyieithog.

Fel sydd wedi ei ddangos uchod, rydym wedi gweithredu ar awgrymiadau sydd wedi eu derbyn yn yr ymgysylltiad i greu pwyntiau gweithredu sy'n fanteisiol i'r iaith. Rydym ni yn edrych ar y ffyrdd rydym ni'n gweithredu o fewn cyflogaeth, a bydd hyn yn cynnwys esbonio pam ein bod angen gweithlu sy'n gallu siarad yr iaith, ond hefyd yn dangos nad oes rhaid bod yn hollol rhugl i gael swydd o fewn y Cyngor. Gobeithir y bydd hyn yn achosi llai o ddrwg-deimlad yn y dyfodol. Bydd defnyddio iaith addas i'r gynulleidfa ar ein gwefan yn hybu'r iaith hefyd, gan sicrhau y bydd mwy o bobl yn gallu ei ddefnyddio.

11. Sut mae'r cynnig hwn yn diwallu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac yn ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol gan gynnwys creu Cymru sy'n Fwy Cyfartal?

Y nod llesiant dan sylw yma yw "Cymru Sy'n Fwy Cyfartal" gan mai dyma bwrpas y gwaith yma. Bydd hefyd yn cyfrannu tuag at Cymru lewyrchus, oherwydd y bydd yn gwella sefyllfa pobl â nodweddion cydraddoldeb. Hefyd Cymru o gymunedau cydlynus, ble mae pobl a gwahanol nodweddion gwarchodedig yn cael gwell tegwch. Mae'r 5 ffordd o weithio yn cael eu diwallu fel hyn: Hirdymor - mae'r amcanion fydd yn cael eu creu yn rai 4 blynedd, ond dylent gael effaith ehangach na hynny; Atal - trwy gael pobl i roi barn byddwn yn gallu creu nodweddion fydd yn gweithio i gael gwared ar rwystrau; Integreiddio - bydd y Cynllun yma yn prosiect o fewn Cynllun y Cyngor ac yn effeithio ar waith y Cyngor yn ei gyfanrwydd. Cydweithio - rydym yn cydweithio gyda'r cyhoedd drwy eu cynnwys yn yr ymgysylltiad a hefyd gyda mudiadau cyhoeddus eraill y rhanbarth drwy'r Rhwydwaith Cydraddoldeb Mudiadau Cyhoeddus Gogledd Cymru ac yn bwydo i mewn i ddiwallu Amcanion Gogledd Cymru; Cynnwys - bwriad yr ymgysylltiad ydi caniatáu i bobl rhoi eu barn a dylanwadu ar yr amcanion cyn i ni wneud unrhyw benderfyniadau.

CAM 3

12. A fydd y polisi neu'r ymarfer hwn yn cael ei gyflawni'n llwyr neu'n rhannol gan gontractwyr neu mewn partneriaeth â sefydliad(au) eraill?

Na fydd, er byddwn yn cydweithio fel sydd wedi ei grybwyll uchod.

CAM 4

13. Wrth ystyried cymesuredd, a yw'r polisi neu'r ymarfer yn achosi effaith gadarnhaol neu negyddol sylweddol neu'n creu canlyniadau anghyfartal? (Rhowch y manylion yn fras)

Effaith Gadarnhaol Sylweddol:
Bwriad yr Amcanion Cydraddoldeb newydd yw cael effaith gadarnhaol sylweddol ar bobl â nodweddion gwarchodedig. Rydym wedi sicrhau fod yna resymeg gref dros eu dewis, gan gynnwys ymgysylltu'n eang.

Effaith Negyddol Sylweddol:

Nac ydi

14. Pa fesurau neu newidiadau fyddwch chi'n eu cyflwyno i'r polisi neu'r ymarfer yn y drafft terfynol allai leihau neu ddileu unrhyw effaith neu anfantais anghyfreithlon/ negyddol, a/neu wella cyfleoedd cyfartal/gyflwyno newid positif; neu leihau canlyniadau anghyfartal yn deillio o anfantais economaidd-gymdeithasol?

Bwriad yr Amcanion yw gwella cyfleoedd cyfartal a lleihau neu gael gwared ar ganlyniadau anghyfartal. Mae'r data sydd wedi ei nodi yn cwestiwn 5 yn dangos yn glir fod bod a rhai nodweddion gwarchodedig penodol, fel bod yn berson anabl, yn ferch sy'n benteulu, neu'n aelod o grwp ethnig penodol yn golygu fod mwy o siawns i chdi brofi anghyfartaledd economaidd-gymdeithasol. Mae'r amcanion felly yn eu hanfod yn dod i'r afael a hyn.

Rydym hefyd wedi sicrhau ein bod yn gwneud ymgysylltiad eang, cyn gwneud unrhyw benderfyniadau, er mwyn cael barn pobl â phrofiad bywyd o'r nodweddion yma, ac felly o anghyfartaledd economaidd-gymdeithasol. Mae'r dulliau rydym ni wedi eu defnyddio wedi bod yn amrywiol er mwyn sicrhau fod cymaint o bobl â phosib wedi gallu cymryd rhan.

Cyn i ni greu drafft terfynol byddwn yn ymgynghori â'r cyhoedd, yn enwedig pobl â nodweddion gwarchodedig, a byddwn yn addasu neu'n newid yr Amcanion a'r Pwyntiau Gweithredu mewn ymateb i'r wybodaeth a dderbynnir.

15. Eglurwch unrhyw effaith negyddol bwriadol a nodwyd gennych ac eglurwch pam eich bod yn credu fod gennych gyfiawnhad dros weithredu fel hyn (er enghraifft, ar sail gwella cyfle cyfartal neu fagu perthnasau da rhwng y sawl sy'n rhannu nodwedd warchodedig a'r sawl sydd ddim neu oherwydd cyfiawnhad gwrthrychol neu weithred gadarnhaol

Dim wedi ei adnabod

16. A fydd unrhyw un o'r effeithiau negyddol a nodwyd yn cyfrif fel gwahaniaethu anghyfreithlon ond eu bod yn anorfod (e.e. lleihau cyllid)?

Amherthnasol

Nodwch eich rheswm dros ddweud hynny a'r cyfiawnhad dros barhau

Amherthnasol

17. Pa fesurau neu newidiadau eraill allech chi eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlyniant cymunedol ehangach; fel yr ymdrinnir â nod wella yn Nyletswydd Gyffredinol Deddf Cydraddoldeb 2010?

Ein cam cyntaf oedd sicrhau ein bod yn ymgysylltu gyda cymaint o amrywiaeth â phosib. Rydym wedi defnyddio'r wybodaeth yma, a data arall, er mwyn ffurfio amcanion drafft. Wrth symud ymlaen rwan byddwn yn ymgysylltu ar ein nodweddion drafft er mwyn cael barn pellach. Wrth gwneud hynny, byddwn yn sicrhau ein bod yn cynnwys gymaint o bobl â phosib er mwyn cael amrywiaeth o farn , a bydd hynny'n sicrhau ein bod yn rhoi sylw dyledus I'r uchod.

18. Pa fesurau neu newidiadau eraill allech chi eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol?

Bydd yn ymgynghoriad o gymorth yma hefyd.

19. Pa fesurau neu newidiadau eraill allech chi eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i gynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a lleihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gall y polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Byddwn yn gosod cwestiwn pellach i holi pobl am yr iaith Gymraeg yn holiadur y ddogfen ymgynghoriad a byddwn yn addasu'r amcanion yn sgil yr ymatebion

20. A oes gennych chi ddigon o wybodaeth i lunio barn gytbwys a symud ymlaen?

Oes

Os Oes, Nodwch eich cyfiawnhad dros hyn:

Credwn ein bod wedi ffurfio amcanion drafft addas ar sail yr wybodaeth o'r ymgysylltiad a data arall. Rydym felly'n barod i symud ymlaen i'r cam arall, gan ddisgwyl y bydd newidiadau'n cael eu gwneud yn sgil yn ymgynghoriad.

CAM 5

21. Gan ddefnyddio'r wybodaeth yr ydych wedi'i chasglu yng Nghamau 1-4, nodwch isod a ydych yn gallu symud ymlaen â'r polisi neu'r ymarfer ai peidio, ac os felly, ar ba sail? Dewis o:

Ydw - mae'r polisi neu gynllun yn addas

CAM 6

22. Amlinellwch isod unrhyw gamau gweithredu a nodwyd yng Nghamau 1-5 neu unrhyw waith casglu data ychwanegol fydd yn eich helpu i fonitro eich polisi/ymarfer pan gaiff ei weithredu:

Gweithrediad	**Amserlen ac Amlder**	**Cyfrifoldeb Arweiniol**
Ymgynghori ar y Amcanion a'r Asesiad Effaith	Rhagfyr 2023 –Ionawr 2024	Ymgynghorydd Cydraddoldeb

23. Amlinellwch isod pa drefniadau fyddwch chi'n eu gwneud i fonitro ac adolygu effaith barhaus y polisi neu'r ymarfer hwn yn cynnwys amserlenni ar gyfer pryd y dylid ei adolygu'n ffurfiol:

Trefniadau Monitro ac Adolygu	**Amserlen ac Amlder**	**Cyfrifoldeb Arweiniol**

Dadansoddi’r ymatebion ac addasu’r asesiad effaith ar sail yr wybodaeth a gasglwyd	Chwefror 2024	Ymgynghorydd Cydraddoldeb
Ysgrifennu Cynllun Cydraddoldeb Strategol, fydd yn cynnwys yr Amcanion a’i gyflwyno i'r Cabinet ar gyfer ei dderbyn	Mawrth 2024	Ymgynghorydd Cydraddoldeb
Addasu’r Asesiad Effaith Cydraddoldeb	Yn ôl yr angen	Ymgynghorydd Cydraddoldeb
Adrodd ar y Cynllun	Yn flynyddol	Ymgynghorydd Cydraddoldeb